

Om Kvægtillæg.

(Af Proprietair Valentiner til Giebdesdal.)

Biskop Mønge have med Fornøielse læst Kammeraad Under-
 sens Bemærkninger om Qvægopdræt i dette Tidsskrifts fore-
 gaaende Heste Side 31; naar jeg dertil knytter nogle Ord, saa er det
 ikke fordi jeg troer, at mit Tillæg har været af den Betydning,
 at det kunde interessere Publicum at høre derom, men fordi
 mange Aars Erfaring har lært mig, at bringe Kalvene til en
 høi Grad af Udvikling med en forholdsvis ringe Udgift. An-
 gaaende Principet for Tillægget maa jeg tillade mig kun en
 lille Bemærkning; det er anerkjendt, at ei allene Forældrenes,
 men disses Forældres og Bedsteforældres Egenstaber oversføres
 til Opdrættet; det er derfor meget tilraadeligt, til Tillæg kun
 at anvende saadanne Dyr, hvis Nedstamning er bekjendt; det
 vil falde meget vanskeligt mange Steder, og jeg mener at have
 bemærket, at der især ved Malteqæget endnu noget Andet gjør
 sig gjældende, jeg mener den Overensstemmelse, som maa finde
 Sted imellem Forældrenes Kropbygning. Om Speilet kan give
 Veiledning nok i den Retning, derom kunde jeg nære stor
 Tvivl; dog vilde det glæde mig, om Erfaringen skulde vise, at
 man ved Kundskab om Speilet allene var underrettet noksom
 om, at Forældrenes Egenstaber harmonere med hinanden. Fac-
 tum er det, at jeg selv har tiltrukket mine Tyre i over 25 Aar
 paa Kjøer af eget Tillæg, der fra Begyndelsen vare Tønderste
 og en engelsk Tyr, at Tillægget efter bestandig de samme Kjøer
 har faaet en vis Constanthed, hvilket viser sig i Formen af hele

Kroppen og især Hovedet; dette Tillæg, hvoraf der tidligere aarligen opdrættedes 10 à 12 Stkr., i de sidste Aar indtil 20 Stkr., har altid givet meget gode, tildeels udmærkede Køer, som især staae fort Tid golde; men naar jeg undertiden, tildeels til Forsøg, har ladet mig forlede, at tillægge en Kalv efter en udmærket fyensst Ko (som jeg sætter meget høit som Malkesøer paa godt Foder), blandt andet en Gang efter en Ko, der malkede hele Aaret 3,500 Potter Mælk og en af mine egne Tyre, saa bleve denne og de fleste andre Dvier af denne Blanding slette Malkesøer, som snart maatte forlade deres Plads i Meieriet. Grunden hertil har jeg kun kunnet søge i Forældrenes forskjellige Kropbygning; det beviser naturligviis ikke meget; men det opfordrer dog til, at være vaersom med, at anstafte fremmede Tyre især fra Udlandet.

Jeg maa her vise hen til de bedrøvelige Erfaringer, vi for mange Aar siden her til Lands gjorde med Tyroler, Berner og andre Racer, der kunne malke tilfredsstillende i deres Fædreland, men blandede med andre, i Kropbygning fra dem forskjellige Racer gave usle Resultater. Dette staaer jo ogsaa i Analogie med de Erfaringer, vi dyrt have kjøbt om Hestetillæg; jeg skulde vistnok tage meget Feil, om man ikke har stadet den ypperlige Angler Dvægrace og det i visse Henseender ligesaa udmærkede Dvæg fra Samsø, ved at tilfredsstille den for store Efterspørgsel efter dette Tillæg med Dyr fra andre Egne, som vel ligne dem, men dog ere forskjellige i Bygningen.

Kalvene hos mig, som af Mange ere sete med Fornøielse formedelst deres gode Udvikling, have været fodrede paa følgende Maade; de første 10 til 12 Dage have de faaet Moderens Mælk, derefter ere vi tidligere gaaet over til kogt affummet Mælk (ligesom Hr. Nielsen beretter i ovennævnte Hefte), senere derimod til Kjørnemælk, som ansees bedre; dog maa jeg bemærke, at vi om Vinteren kjerne al Melken, kjerne daglig, og den altsaa bestandig er frisk; saasnart de have Lyst gives dem lidt godt Hø dertil; naar de ere omtrent 4 Uger gamle røre vi dem lidt Hvedeklid (tidligere Bygstraa) i Kjørnemelken, som efterhaanden

fortyndes med Vand. Denne Indblanding skeer mere og mere, indtil Kjørnemelken udelades og de fortære Hvedeklieden allene, ubblødt i 12 Timer i Vand med lidt Haffelse; i denne hele Tid faae de ligeledes et Par Gange Hø. Efter at have naaet en Alder af 10 til 11 Uger ere de istand til, at holde dem godt ved Klib og Hø, hvilket sidste om Sommeren afløses af Græs fra Haven eller Bikkehavre; henad Efteraaret faae de da lidt Havre i Straaet og naar de indbindes i Stalden ere de fuldkommen vante til, at fortære alt tørt Foder.

Overgangene gjøres naturligtviis i flere Dage og Fodringen skeer til bestemte Tider. Kalvene staae hele Sommeren i en meget lustig Stald; tidligere lod jeg dem løbe frit i Rum til 5 à 6 Strk., men i de senere Aar bindes de igjen fast; Gjødningen bliver under dem, til den er for høi, og tages bort hver 4 à 5 Uge naar der indtræffer en Regndag om Sommeren; naar man har megen Strøvelse, tilveiebringes der en betydelig Masse overordentlig kraftig Gjødning, som fjørt lige ud i Marken, har virket stærkere end den bedste Staldgjødning, naturligtviis fordi den hidrører fra kraftige Næringsstoffer. Det er indlysende, at denne Ernæring, ikke er meget kostbar, især da den skaffer megen Gjødning og Kalvene have om Efteraaret været i en overordentlig kraftig, ja næsten feed Tilstand; jeg har aldrig bemærket, at deres Ophold i Huus den første Sommer skulde have skadet eller forkjølet dem, tværtimod er mit Dvæg meget haardsført og kraftigt og har udholdt s. Gr. Foraaret 1855, da de kom ud af Stalden 2den Pintsedag, meget godt, uden Følger af Lungebetændelse eller anden Svækkelse.

Efter en god Vinterrøgt, bestaaende i 2de smaa Foder Hø, 2de smaa Foder Havre eller Klib og 2de Foder Halm (ofte faae de Gmter istedenfor Hø), faae de Lov til, at løbe med Tyren, saasnart de komme paa Græs, altsaa i en Alder af 1½ Aar; blive de ældre udvikles Kroppen for stærk og deres Malkeevne har i Almindelighed været mindre udviklet; er derimod en Dvie af tilfældige Omstændigheder mindre udviklet, vil en tidligere Kælving formeentlig være at tilraade.

Den Quantitet Klid, der er medgaaet til denne Fodring, vil kunne skjønnes deraf, at 20 Stkr. Kalve erholdt i Sommer da de fortærede meest 2 Lpd. daglig, som kostede 1 Mk. 8 fl. pr. Lpd. og tidligere blev kjøbt i Quantiteter for 1 Mk. à 20 fl. pr. Lpd.; fra Mai til October fortærede de for 60 Rd. Jeg har vaigt Kliden, fordi det er et overordentlig forðvieligt Foder, der aldrig foraarsager Ulempe og under vore Forhold er let at erholde; men med ligesaa gode Følger og ligesaa billigt kan man anvende Linoliefager, knuste og opløste i Vand, maa-see med ubetydelig Mælk til; jeg har seet Kalve, hvis Fodring med Linoliefager hele Sommeren havde kostet 4 Rd. pr. Stk. ved Siden af noget Hø og Grønt, og som vare meget godt udviklede.

En lignende Fremgangsmaade bruger jeg til Fedekalve; hele Aaret rundt staae 4 à 5 Kalve bestemte til Huusholdningen og fedes paa følgende Maade: 10 til 12 Dage faae de sød Mælk, derpaa Kjørnemælk, og i de sidste 10 til 12 Dage førend de skulle slagtes, faae de tilsat igjen lidt sød Mælk i Kjørnemælken; de slagtes i en Alder af 10 til 11 Uger og kunne naae en ualmindelig Vægt og Fedme ved denne Behandling. Det er ikke sjelden, at en Kalv paa 11 Uger har veiet slagtet over 12 Lpd. i Kjødet og 10 til 12 Pd. Fedt, og hvad Kjødets Hvidhed og Fiinhed angaaer, da ville Mange, som have spist det her, kunne bevidne, at det ei lader meget tilovers at ønske. Kjødets Hvidhed lader kun tildeels til, at afhænge af Føden, mere af Racen og Kjønnet; en Oviekalv er i Almindelighed mere hvid end en Tyrkalv. Vil man gjøre en Kalv ualmindelig feed, kan man med Nytte hver Dag trykke den et Hønseæg i Halsen, uden at lade den sluges Skallen.

Forsøg paa Sjedesdal over det procentiske Forhold mellem Halm og Sæd.

(Forsøxtælle; see Tidsskriftets 3die Bindes 2det Hefte, 1855, S. 177.)

	Maret 1854 til 1855.						Maret 1855 til 1856.					
	Datum.	Korn.	Halm.	Affald.	Totalvægt pr. Td. Land.		Datum.	Korn.	Halm.	Affald.	Totalvægt pr. Td. Land.	
					Sæd.	Halm.					Korn.	Halm.
Rug...	1ste Febr. 1855.	pCt. 27,4	pCt. 67,4	pCt. 5,2	Æb. 2000	Æb. 4900	10. Oct. 1855.	pCt. 31,1	pCt. 65,3	pCt. 3,6	Æb. 2140	Æb. 4760
	21. Sept. 1854.	26,5	62,2	11,3	2960	7640	Febr. 56. 1855.	do.	do.	do.	2500	6900
	6. Febr. 1855.	29,2	62,5	8,3	2200	3500	10. Oct. 1855.	27,2	65,5	7,3	2500	6500
Svede ..	21. Sept. 1854.	41,8	52,4	5,6	2200	3500	Febr. 56. 1855.	28	72		2500	9000
	3. Jan. 1855.	37,3	62,7		1900	3300	10. Oct. 1855.	44,2	51,6	4,2	1950	4880
	21. Sept. 1854.	37,7	56,4	5,9	1900	3300	Febr. 56. 1855.	38,5	51,2	10,3	1300	2900
Byg...	21. Sept. 1854.	36,0	64,0		2160	2640	10. Oct. 1855.	40	60		2900	4200
	3. Jan. 1855.	44,7	44,6	10,7	2160	2640	Febr. 56. 1855.	31,8	62,7	5,5	2900	4200
	21. Sept. 1854.	44,7	44,6	10,7	2160	2640	Febr. 56. 1855.	31	69		1280	2720
Svare .. blan Gærter ..	21. Sept. 1854.	44,7	44,6	10,7	2160	2640	10. Oct. 1855.	32,1	57,7	10,2	1280	2720
	21. Sept. 1854.	44,7	44,6	10,7	2160	2640	Febr. 56. 1855.	32	68		1280	2720